Κώστας Χ. Πασχάλης

Από την μεταπολίτευση και μετά ο διεκδικητικός ρόλος των συμμετεχόντων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.) γνώρισε διάφορες φάσεις στις οποίες εν τάχει μπορούμε να αναφερθούμε.

Τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης ο θεσμός της Τ.Α. υπηρέτησε την ανάγκη έκφρασης των κομματικών δυνάμεων που έβγαιναν από το σκοτάδι της επταετούς δικτατορίας.

Η αναμέτρηση σ' όλα τα επίπεδα του δημόσιου βίου προσλάμβανε τον χαρακτήρα της καταμέτρησης της δύναμης των κομμάτων με την (σαφέστατα σκληρή) αντιπαράθεση των επιμέρους σχημάτων να γίνεται στη βάση των κομματικών ιδεολογημάτων που αρθρώνονταν στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 άρχισε να διαγράφεται μία νέα αντίληψη που ήθελε τη σταδιακή αυτονόμηση της Τ.Α. με την παράλληλη ενίσχυση του αυτοδιοικητικού χαρακτήρα της, στα πλαίσια του οποίου διαφαίνονταν η διάθεση δημιουργίας εκλογικών σχημάτων περισσότερο συναινετικού πολιτικού περιεχομένου, στα οποία παρ' όλα αυτά εξακολουθούσε να πρυτανεύει ο κομματικός παράγοντας.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '90 οι αγωνιστικές διεκδικήσεις στο χώρο της Τ.Α. δείχνουν να θέλουν να ξεφύγουν από το σφιχτό εναγκαλισμό των κομμάτων, εκφράζοντας την ανάγκη προσαρμογής του θεσμού στις επιμέρους ανάγκες των τοπικών κοινωνιών. Η νέα αυτή τροπή δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την περαιτέρω διεύρυνση της απήχησης των αυτοδιοικητικών εκλογών σε μεγαλύτερες κοινωνικές δυνάμεις που ασφυκτιούσαν μέχρι πρότινος από τη λογική της κομματικής «ντιρεκτίβας». Το στοιχείο αυτό πέραν των θετικών παραμέτρων είχε και μία εξόχως αρνητική (παράμετρο), καθώς οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στην πολιτική «απονεύρωση» του θεσμού τον οποίο και αποχρωμάτιζε δίνοντας του ουδέτερες αποχρώσεις.

Η συνέχεια, την οποία και βιώνουμε μέχρι σήμερα, έχει κατ' ουσίαν καταστήσει την αναμέτρηση των αυτοδιοικητικών εκλογών πανηγύρι φθηνού εντυπωσιασμού, καθώς με πρόσχημα το αναφαίρετο δικαίωμα στην «ενεργό συμμετοχή» ο κάθε πικραμένος διεκδικεί το ρόλο του «μαθητευόμενου μάγου». Ο θεσμός της αυτοδιοίκησης (είτε πρωτοβάθμιας είτε δευτεροβάθμιας) τείνει να καταντήσει εφαλτήριο ικανοποίησης προσωπικών φιλοδοξιών (ματαιοδοξιών, ουσιαστικά) ή ακόμη και οικονομικής ανέλιξης, που μπορεί μέχρις ενός σημείου να είναι θεμιτός (έστω αποδεκτός) αλλά εντέλει και σε βάθος χρόνου αποδυναμώνει την πρωταρχική λειτουργία ενός θεσμού του οποίου ο χαρακτήρας είναι σαφέστατα πολιτικός.

Κατ' αυτόν τον τρόπο η ενασχόληση με τα κοινά υπηρετείται ως υπόθεση συνετής, έντιμης και συνεπής διαχειριστικής λογικής (ελλειμματικού πάντα πολιτικού χαρακτήρα), που απαιτεί απλώς και μόνο μεράκι, προσωπικό εκτόπισμα, δημόσιες σχέσεις, υπέρμετρη φιλοδοξία και πάνω από όλα άφθονο χρήμα.

Από τον στείρο, λοιπόν, κομματισμό των παρελθόντων ετών οδηγούμαστε αφενός σε μία light αντίληψη που θέλει τα κόμματα δεξαμενές άρδευσης υποψηφίων και ψήφων στο όνομα της εκμετάλλευσης του όποιου κομματικού πατριωτισμού έχει απομείνει και αφετέρου στη διαμόρφωση της πολιτικά «πρωτόγονης» και δυστυχώς ευρύτατα διαδεδομένης άποψης που θέλει «πεφωτισμένα» πρόσωπα να διεκδικούν τη διαμόρφωση «κατά το δοκούν» του αυτοδιοικητικού χάρτη της χώρας.

Σ' αυτήν ακριβώς την αντίληψη οφείλουμε πάραυτα ν' αντιταχθούμε προβάλλοντας την ανάγκη του πολιτικού προστάγματος. Μιλώντας για πολιτικό πρόσταγμα δεν αναφερόμαστε σε καμιά περίπτωση στην επιστροφή στις κομματικές αγκυλώσεις του παρελθόντος. Αλλά στην υπεράσπιση, ανάδειξη και προβολή ενός πολιτικού πλαισίου σκέψης και δράσης πάνω στο οποίο θα θεμελιωθεί η όποια επιχειρηματολογία αρθρωθεί για ζητήματα που άπτονται του δημόσιου βίου και κατά συνέπεια των αυτοδιοικητικών επιλογών που αφορούν στο μικρόκοσμο της καθημερινότητάς μας. Είναι βέβαια σαφές πως αυτό ακριβώς το πλαίσιο καθορίζεται με βάση

τις ιδεολογικές αναφορές που κουβαλά ο καθείς ως αποτέλεσμα της μακράς ενασχόλησής του με τα κοινά. Πιθανότατα οι αναφορές αυτές να παραπέμπουν σε κομματικούς χώρους ή σχηματισμούς, όμως από τη στιγμή που δεν γίνονται εμμονές αλλά ανασυνθέτονται δημιουργικά τότε μπορούν να αποτελέσουν έναν πραγματικό «μπούσουλα» για πολιτική δράση.

Χωρίς αυτό το πολιτικό πλαίσιο θα πελαγοδρομούμε στο κενό, παραχωρώντας εντέλει ιδανικό πεδίο δράσης σε επίδοξους πολιτευτές, οι οποίοι θα οικειοποιούνται την εξουσία, καθιστώντας την άσκησή της χώρο επικίνδυνων πειραματισμών με αρνητικότατες συνέπειες για τους πολίτες (η πόλη μας συνιστά τρανό παράδειγμα).

Η ευθύνη λοιπόν κατ' αρχήν των πολιτικοποιημένων πολιτών αλλά και του συνόλου των συνειδητοποιημένων ψηφοφόρων απέναντι στη γενικότερη απαξίωση του θεσμού της Τ.Α. και όχι μόνον, είναι εκ των πραγμάτων μεγάλη και δεν δικαιολογεί την παραμικρή υπεκφυγή στο όνομα της έλλειψης των κατάλληλων χρονικών συγκυριών.

Τις συγκυρίες είμαστε εμείς που τις διαμορφώνουμε είτε με τη συμμετοχή είτε με τον αγώνα μας. Συνειδητοποιώντας το μπορούμε να προχωρήσουμε ανοίγοντας δρόμους.